

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЕКОНОМІЧНА ГЕОГРАФІЯ КРАЇН СВІТУ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри менеджменту ЗЕД *В. О. Тьорло*

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту ЗЕД
(протокол № 8 від 28.03.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Тьорло В. О. Навчальна програма дисципліни “Економічна географія країн світу” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2008. – 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Економічна географія країн світу”, вказівки до виконання контрольної роботи, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Економічна географія країн світу є однією із складових географічної науки. Головним її завданням є обґрунтування шляхів удосконалення територіальної (просторової) організації економіки країн та раціоналізації зв'язків між ними. Важливим також є світоглядне та загальноосвітнє значення економічної географії країн світу. Як навчальна дисципліна вона сприяє формуванню науково обґрунтованого світогляду про особливості взаємодії господарства і природи країн в різних регіонах світу, про форми і тенденції розвитку територіальної організації економіки і життєдіяльності загалом в конкретних умовах різних країн.

Як і кожна наука, вона має власні предмет і об'єкт вивчення, формує певну систему методів та прийомів дослідження. Її специфіка полягає у застосуванні комплексного підходу до вивчення економічних аспектів розвитку країн і регіонів, до яких вони належать, у просторі й часі в тісному взаємозв'язку із низкою суміжних наук.

Предметом вивчення цього навчального курсу є географічні аспекти просторової організації економіки країн і регіонів їх місця розташування, територіальна організація їх господарства та особливості наявних взаємозв'язків між суб'єктами економіки, а також можливі напрями їх удосконалення. Таким чином, економічна географія країн світу вивчає територіальний (міжнародний) поділ праці, розміщення продуктивних сил та політичну організацію окремих регіонів і країн, їх територіальну організацію та просторові суспільні пропорції, населення та системи його розселення, транспортні й інфраструктури мережі, а також інші аспекти просторової організації життєдіяльності регіонів та країн світу.

Метою навчального курсу є формування у студентів сучасного світогляду щодо економіки найважливіших регіонів та країн світу.

Студенти повинні *знати*:

- теоретичні засади економічної географії країн світу;
- сучасні тенденції розвитку продуктивних сил найважливіших регіонів та країн світу;
- досвід економічно розвинених країн щодо просторової організації провідних галузей економіки та господарства загалом;

уміти:

- використовувати існуючі теоретико-методологічні концепції для здійснення економіко-географічного аналізу країн та регіонів світу;
- користуватися наявним у наш час інструментарієм економіко-географічного дослідження країн;
- знаходити та використовувати необхідну для обґрунтування напрямів раціоналізації територіальної організації господарства країн інформацію;
- об'єктивно аналізувати стан економічного розвитку країни і визначати чинники, що його обумовлюють, та обґрунтовувати заходи щодо усунення проблем і диспропорцій, використовуючи можливості міжнародного обміну.

Навчальний курс складається з трьох модулів і сімнадцяти тем, в яких розглядаються теоретико-методологічні засади дисципліни “Економічна географія країн світу”, дається загальна економіко-географічна характеристика світу та аналізуються особливості господарства найважливіших регіонів і країн світу.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЕКОНОМІЧНА ГЕОГРАФІЯ КРАЇН СВІТУ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
1	Вступ Об'єкт і предмет дисципліни “Економічна географія країн світу”, структура та завдання курсу
2	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади дисципліни “Економічна географія країн світу” Базові вчення і теорії, найважливіші концепції та гіпотези щодо предмета вивчення дисципліни “Економічна географія країн світу”. Історія розвитку економіко-географічної науки
3	Методи дослідження. Зв'язок економічної географії країн світу з іншими науками
4	Типологія країн світу

1	2
	Змістовий модуль II. Загальна економіко-географічна характеристика світу
5	Політична карта світу
6	Природні ресурси
7	Населення світу
8	Світове господарство та його основні системи
	Змістовий модуль III. Регіони та країни світу
9	Західна Європа
10	Північна, Південна, Східна та Південно-Східна Європа
11	Північна і Центральна Азія
12	Південно-Західна, Південна та Південно-Східна Азія
13	Східна Азія
14	Північна Америка
15	Латинська Америка
16	Африка
17	Австралія та Океанія
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ЕКОНОМІЧНА ГЕОГРАФІЯ КРАЇН СВІТУ”

Вступ

Тема 1. Об’єкт і предмет дисципліни “Економічна географія країн світу”, структура та завдання курсу

Сутність та завдання економічної географії країн світу, її суб’єкт та предмет дослідження і вивчення. Мета і завдання дисципліни. Основоположні поняття та вихідні одиниці територіальної диференціації. Підходи до регіонального поділу світу та його основні сучасні історико-географічні субрегіони.

Структура навчального курсу. Характеристика основних літературних джерел.

Література [1; 2; 4; 22; 24]

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади дисципліни “Економічна географія країн світу”

Тема 2. Базові вчення і теорії, найважливіші концепції та гіпотези щодо предмета вивчення дисципліни “Економічна географія країн світу”.

Історія розвитку економіко-географічної науки

Провідні вчення, що безпосередньо стосуються економічної географії країн світу. Сутність вчення про економіко-географічне положення (ЕГП), роль М. М. Баранського в його становленні. Зміст основоположних вчень про міжнародний географічний поділ праці та про територіальну організацію суспільства і господарства. Основоположники базових економіко-географічних теорій: географічного детермінізму, регіонального розвитку (регіоналізму), економічного районування; сутність цих теорій. Засновники основних концепцій з предмета вивчення дисципліни: проблемного країнознавства, полюсів зростання, глобальних (світових) міст; зміст цих концепцій.

Елементи економічної географії та зародки ідеї районування в працях мислителів античного періоду. Роль доробок голландця Б. Варенюса в розвитку теорій географічної науки.

Роль німецької школи описового державознавства, французької школи географії людини та російської школи економічної географії в розвитку основних напрямів географії загалом та регіональної економічної географії зокрема. Внесок українських учених у розвиток економічної географії світу.

Література [1; 2; 4; 8; 17; 24; 25]

Тема 3. Методи дослідження. Зв'язок економічної географії країн світу з іншими науками

Поняття про метод дослідження. Традиційні методи дослідження та група нових методів, обумовлена потребами НТР. Сутність та сфера застосування *історичного* методу. Специфіка і можливості використання у наукових економіко-географічних дослідженнях *картографічного* методу. Значення для економічної географії країн світу методу спостережень. Сутність та особливості застосування методу системного аналізу. Особливість та можливості використання в економіко-географічних дослідженнях статистичного методу та методу економічного районування.

Сфера застосування економіко-математичних методів, методів дистанційних спостережень та геоінформаційного методу в економіко-географічних дослідженнях.

Зв'язок економічної географії країн світу з фізичною географією, економічною теорією, галузевою економікою, країнознавством, географією світового господарства, статистикою, демографією, рекреаційною географією, економічною картографією та можливості використання надбання цих наук для розвитку теоретичного і прикладного напрямів дисципліни.

Література [1; 2; 4; 22; 24]

Тема 4. Типологія країн світу

Поняття про “тип країни”. Основні критерії класифікації країн світу. Характеристика країн за площею та чисельністю населення.

Особливості класифікації країн за формою правління. Визначення категорії “форма правління”. Ознаки основних форм правління республіканської та монархічної, їх різновиди. Держави у складі співдружності, їх права, історія створення. Специфічність “джамахирії”.

Класифікація країн за формою державного устрою. Визначення поняття “форма державного устрою”. Ознаки унітарної, федеративної та конфедеративної держави. Історія становлення та приклади історико-географічних національно-етнічних федерацій.

Особливості класифікації країн за ідеологічною орієнтацією. Сутність понять “плюралізм” та “клерикалізм”. Ознаки і приклади на сучасній політичній карті світу “плюралістичних” і “клерикальних” держав.

Сутність класифікації країн за формою державного режиму. Безпосередня та представницька форми демократії. Основні поняття та приклади країн із тоталітарним, авторитарним і расистськими режимами. Особливості апартеїду та геноциду.

Специфіка класифікації країн за політичною структурою та рівнем розвитку науки і техніки.

Класифікація країн за рівнем соціально-економічного розвитку, її основні критерії. Типологія та сучасний розподіл країн за рівнем ВПП.

Особливості типології країн В. Вольського, Б. Зіміна, Б. Болотіна і В. Шеніса. “Україноцентричний підхід типології О. Шаблія”.

Література [1; 2; 4; 22; 24; 30]

Змістовий модуль II. Загальна економіко-географічна характеристика світу

Тема 5. Політична карта світу

Сутність базових понять “політична карта світу”, “країна”, “держава”, “географічний простір”, “територія держави”. Складові “державної території” та класифікація її форм. Поняття про “анклав” та “напів-анклав”, “державний кордон”.

Характеристика основних видів кордонів: офіційних державних кордонів, кордонів територіальних вод, формально недержавних кордонів. Класифікація кордонів за природними особливостями та залежно від походження, історії та тривалості існування. Особливості розділювальної та з’єднувальної функцій кордонів.

Поняття про політико-територіальні утворення та особливості й ознаки їх основних типів — держав і залежних територій, спірних територій, територій Антарктиди.

Історія становлення та особливості Іспанської та Португальської колоніальних імперій.

Особливості статусу та приклади на політичній карті “заморських територій”, протекторатів, кондомініумів, підопічних територій, домініонів, а також таких форм залежності як васалітет і мандатні (під-мандатні) території.

Сутність поняття “спірні території”. Розміщення спірних територій на політичній карті світу.

Особливості статусу Антарктиди та територій на південь від 60 пд. ш.

Література [1; 4; 9; 19; 22; 23; 29; 30]

Основні періоди та етапи формування політичної карти світу

Характеристика *давнього періоду* (від часу виникнення перших форм держави до V ст. н. е.). Особливості розвитку продуктивних сил цієї епохи. Виникнення міст та розвиток науки, мистецтва й архітектури. Становлення перших держав та чисельність населення Римської імперії, Індії і Китаю. Розміщення на політичній карті світу монархій та республік.

Середньовічний період (V–XV ст.). Загальні риси розвитку господарства світу того часу. Успіхи мореплавства та найважливіші географічні відкриття. Роздрібненість і нестабільність політичної карти

світу на першому етапі розвитку феодалізму. Причини формування великих централізованих держав та форма їх правління. Причини, що переважає роз'єднання світового простору.

Особливості **нового періоду** (кінець XV ст. — завершення Першої Світової війни). Характеристика епохи становлення капіталістичних відносин. Прискорення процесу формування націй. Зміни у розміщенні населення світу та наслідки цього процесу.

Зміцнення міжнародних зв'язків. Буржуазні революції та ліквідація абсолютних монархій.

Вплив на політичну карту світу процесу формування Британської колоніальної системи. Інтернаціоналізація господарського життя та поглиблення міжнародного поділу праці. Новий територіальний перерозподіл світу. Утворення нових колоніальних імперій. Вплив колоніальних загарбань на зміну форм державної залежності.

Новітній період (після Першої світової війни до сьогодення).

Характеристика *першого етапу* (1918–1945 рр.). Утворення РРФСР і СРСР. Зміни на політичній карті світу. Наслідки Версальської системи мирних угод. Розвиток Австро-Угорської монархії. Ліквідація Османської імперії. Частка колоній та напівколоній у загальній площі та населенні світу. Зміни політичної карти Європи в 30-х роках ХХ ст.

Особливості *другого етапу* новітнього періоду (від Другої світової війни до початку 90-х років). Причини якісного перетворення продуктивних сил та посилення інтернаціоналізації господарства. Розгром фашизму та формування світової соціалістичної системи. Заснування ООН та Ради Економічної Взаємодопомоги. Розпад колоніальної системи. Формування Британської Співдружності та запровадження системи опіки ООН.

“Рік Африки”. Деколонізація латинської Америки в 60–70-х роках.

Третій етап (з початку 90-х років до нинішнього часу). Формування політичної карти світу та характеристика найсуттєвіших змін. Припинення діяльності Організації Варшавського Договору та Ради Економічної Взаємодопомоги. Розпад СРСР і СФРФ (грудень 1991 р.)

Характеристика кількісних та якісних змін, що визначають зміни політичної карти світу в наш час.

Література [1; 4; 9; 19; 22; 23; 29; 30]

Тема 6. Природні ресурси

Сутність категорії “природні ресурси” та їх класифікація. Складові природних ресурсів та чинники, що впливають на їх використання. Класифікація природних ресурсів. Вичерпні та невичерпні природні ресурси. Характеристика відновних та невідновних ресурсів. Заходи щодо недопущення перевищення витрат над можливостями природного відтворення відновлюваних природних ресурсів. Особливості основних видів природних ресурсів. Забруднення вод та атмосферного повітря – головна загроза погіршення умов життєдіяльності населення. Нерівномірність розміщення природних ресурсів серед країн, світу та вплив рівня забезпеченості ними потреб народного господарства на ефективність соціально-економічного розвитку держав.

Визначення категорії “мінеральні ресурси”. Значення мінеральних ресурсів для розвитку господарства та забезпечення потреб людства та класифікація мінеральних ресурсів.

Характеристика основних видів мінеральних ресурсів та рівень забезпеченості ними сучасних потреб людства. Розміщення корисних копалин по регіонах та найбільших країнах світу. Забруднення навколишнього середовища відходами переробки мінеральних ресурсів. Основні напрями раціонального використання природних ресурсів. Приклади найбільшої утилізації промислових та побутових відходів у США, Японії, країнах Західної Європи.

Водні ресурси та їх складові. Структура водних ресурсів планети за площею та об’ємом. Нерівномірність розподілу водних ресурсів по поверхні Землі. Обсяги використання водних ресурсів в основних сферах життєдіяльності за сучасних умов. Проблема нестачі води в густозаселених регіонах світу. Забруднення водної оболонки планети та основні напрями удосконалення водовикористання і охорони водних ресурсів

Земельні ресурси. Поняття та показники, що характеризують їх розміщення, стан і використання. Земельний фонд планети, його структура та оцінка з погляду раціональності використання. Проблеми землекористування та відтворення родючості ґрунтового покриву. Причини опустелення земної поверхні та можливі напрями припинення цього процесу. Ерозія ґрунтового покриву та основні заходи з усунення її причин. Структура та проблеми використання земельного фонду Європи, Азії, Африки, Північної та Південної Америки, Австралії, Океанії.

Кліматичні та сільськогосподарські ресурси, їх склад та показники, що характеризують стан і використання. Проблеми та основні напрями удосконалення кліматичних та сільськогосподарських ресурсів.

Ресурси Світового океану. Характеристика *біологічних ресурсів* Світового океану. Обсяги та основні райони вилову та поповнення рибних запасів світу. Характеристика *мінеральних ресурсів* Світового океану. Обсяги та найбільші райони видобутку нафти, газу, кам'яного вугілля. Перспективи видобутку металевої та неметалевої сировини і будівельних матеріалів.

Енергетичні ресурси Світового океану, стан та перспективи їх використання. Країни, що найбільш інтенсивно споруджують припливно-відпливні електростанції.

Рекреаційні ресурси та їх класифікація. Характеристика рекреаційно-туристських ресурсів берегових районів, їх розміщення по регіонах світу. Основні складові кількісної оцінки рекреаційних ресурсів та чинники, що впливають на їх використання.

Література [1; 4; 9; 19; 22; 23; 29; 30]

Тема 7. Населення світу

Базові поняття: населення країни, демографія, етнографія, відтворення населення, природний приріст. Характеристика динаміки чисельності жителів землі, закономірності відтворення і природного приросту населення в різних регіонах світу та причини, що обумовлюють ці процеси. Сутність понять “населення”, “міграція”. Класифікація процесу міграції за причинами, строками та наслідками.

Нерівномірність розміщення населення світу, щільність його проживання по регіонах та країнах. Урбанізація: стан та прогноз розвитку. Функціональна структура міста. Найбільші міські агломерації та мегаполіси світу.

Сільське населення світу та основні форми його розселення.

Статеві-віковий, етнічний і релігійний склад населення світу та основних регіонів і країн. Поняття про етнос і релігію, розміщення населення за цими критеріями.

Трудові ресурси і зайнятість населення: сутність понять та характеристика світової динаміки.

Література [1; 2; 4; 8; 9; 22; 24; 29]

Тема 8. Світове господарство та його основні системи

Сутність та основні складові господарства світу. Диференціація рівнів розвитку країн світу та його сучасні закономірності. Поліцентрична система територіальної організації світового господарства. Характеристика передумов та рівнів економічного розвитку головних центрів світового господарства — Північної Америки, Західної Європи, Азіатсько-Тихоокеанського центру, Північної Євразії та нових полюсів економічного зростання південної півкулі.

Поняття про суспільний поділ праці та чинники, що його обумовлюють. Сутність міжнародного поділу праці. Чинники, що визначають ефективність міжнародних економічних відносин суверенної країни.

Поняття про структуру світового господарства. Сутність соціально-економічної, функціонально-господарської і територіальної структури та їх характеристика. Найважливіші світові міжгалузеві системи та роль ТНК і комплексів військово-промислового, науково-дослідного і конструкторського, атомно-енергетичного, аерокосмічного, індустріального, а також міжгалузевих утворень в економіці провідних країн світу. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток світового господарства та його найголовніші риси за сучасних умов.

Характеристика основних систем світового господарства — енергетичної, виробництва конструкційних матеріалів, машинобудівної, сільськогосподарської, транспортної, а також міжнародних економічних зв'язків та основні передумови, що обумовлюють їх розвиток.

Література [1; 2; 4; 5; 9; 10; 13; 16; 17; 22; 24]

Змістовий модуль III. Регіони та країни світу

Розгляд усіх регіонів та держав, що визначені для поглибленого вивчення, здійснюється за такою схемою:

- Загальний огляд регіону.
- Оцінка економіко-географічного положення та найбільш узагальнені показники його країн — площа, чисельність населення, його густота та ВВП в розрахунку на одного мешканця.
- Природні ресурси регіону. Населення: чисельність, демографічні особливості, расовий, етнічний та релігійний склад, розміщення.
- Особливості економічного розвитку та загальна характеристика господарства. Рекреація і туризм.

При економіко-географічній характеристиці держави необхідно розкрити: 1) особливості розташування та загальні відомості про країну; 2) природно-ресурсний потенціал; 3) населення; 4) господарство; 5) транспортна система, зовнішньоекономічні зв'язки; 6) внутрішні відмінності: розміщення та характеристика економічних районів.

Тема 9. Західна Європа

Загальні відомості про регіон, його економіко-географічне положення та найважливіші показники країн: Австрії, Бельгії, Великої Британії, Ірландії, Ліхтенштейну, Люксембургу, Монако, Нідерландів, ФРН, Франції, Швейцарії.

Економіко-географічна характеристика Франції, Великої Британії, Німеччини, Італії.

Література [2; 5; 7; 8; 10; 12–18; 20; 21; 23; 26; 28–30]

Тема 10. Північна, Південна, Східна та Південно-Східна Європа

Загальний огляд регіону та характеристика його країн: *Північної Європи* – Данії, Ісландії, Норвегії, Фінляндії, Швеції; *Південної Європи* – Андорри, Ватикану, Греції, Гібралтару, Іспанії, Італії, Мальти, Португалії, Сан-Маріно; *Східної Європи* – Білорусії, Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Європейської частини Росії, Словаччини, Угорщини, України, Чехії; *Південно-Східної Європи* – Албанії, Болгарії, Боснії та Герцеговини, Македонії, Молдови, Румунії, Словенії, Хорватії, Югославії. Економіко-географічна характеристика Польщі.

Література [2; 5; 7; 8; 10; 12–14; 16–18; 20; 21; 23; 26; 28–30]

Тема 11. Північна і Центральна Азія

Час формування Північної і Центральної Азії як самостійного регіону. Оцінка економіко-географічного положення. Особливості геополітичного положення країн регіону. Економіко-географічна характеристика Північної і Центральної Азії. Найважливіші показники країн регіону: Казахстану, Киргизстану, Азіатської частини Росії, Узбекистану, Таджикистану, Туркменістану.

Економіко-географічна характеристика Казахстану.

Література [2; 5; 7; 8; 10; 12–14; 16–18; 20; 21; 23; 26; 28–30]

Тема 12. Південно-Західна, Південна та Південно-Східна Азія

Розташування регіону та найважливіші показники країн, що належать до нього.

Південно-Західна Азія – входять 19 країн, на які припадає 17 % території Азії: Азербайджан, Афганістан, Бахрейн, Вірменія, Грузія, Ємен, Ізраїль, Ірак, Іран, Йорданія, Катар, Кіпр, Кувейт, Ліван, ОАЕ, Саудівська Аравія, Сирія, Туреччина.

Південна Азія – за територією майже прирівнюється до Західної Європи (4,5 млн км²), а за чисельністю населення вдвічі переважає її – 1,3 млрд осіб. Належать 7 країн: Бангладеш, Бутан, Індія, Мальдівська Республіка, Непал, Пакистан, Шрі-Ланка.

Південно-Східна Азія. До регіону належать 10 країн: Бруней, В'єтнам, Індонезія, Камбоджа, Лаос, Малайзія, М'янма, Сінгапур, Таїланд, Філіппіни.

Історія розвитку та особливості, що вплинули на сучасний стан країн, їх політичну організацію, інтеграційні процеси та зовнішню політику.

Економіко-географічна характеристика Туреччини та Індії.

Література [2; 5; 7; 8; 10; 12–14; 16–18; 20; 21; 23; 26; 28–30]

Тема 13. Східна Азія

Економіко-географічне положення регіону. Особливості формування регіону Східна Азія та найважливіші показники країн, що належать до нього: Китаю, КНДР, Монголії, Південної Кореї, Тайваню, Японії.

Економіко-географічна характеристика Китаю та Японії.

Література [2; 5; 7; 8; 10; 12–14; 16–18; 20; 21; 23; 26; 28–30]

Тема 14. Північна Америка

Економічні, політичні та етнокультурні особливості “Англо-Саксонської Америки”. Економіко-географічне положення регіону та його вплив на економічний розвиток і становлення міжнародних зв'язків. Головні показники суверенних країн – США і Канади – та залежних територій – Сен-П'єр і Мікелон, Бермудських островів та Гренландії, що належать до регіону.

Економіко-географічна характеристика США.

Література [2; 5; 7; 8; 10; 12–14; 16–18; 20; 21; 23; 26; 28–30]

Тема 15. Латинська Америка

Розташування та історія розвитку регіону. Поділ на субрегіони, що об'єднані у 2 надрегіони. Головні показники 33 суверенних держав та 14 колоніальних володінь США, Великої Британії, Франції та Нідерландів. Особливості економічного розвитку та інтеграційні процеси країн Латинської Америки.

Природно-ресурсний потенціал та населення Латинської Америки.

Господарство країн Латинської Америки: загальна характеристика, особливості розвитку промисловості, сільського господарства і транспорту, зовнішньоекономічні зв'язки. Рекреація і туризм.

Економіко-географічна характеристика Бразилії.

Література [2; 5; 7; 8; 10–14; 16–18; 20; 21; 23; 26; 28–30]

Тема 16. Африка

Економіко-географічне положення регіону. Історичні особливості формування політичної карти. Загальні показники рівня розвитку країн Африки та специфіка структури їх господарства. Позиції іноземного капіталу в господарстві регіону. Етнокультурні, історичні та економічні особливості Північної, Західної, Центральної, Східної і Південної Африки.

Економіко-географічна характеристика Єгипту та Південно-Африканської Республіки.

Література [2; 3; 5–8; 10; 12–14; 16–18; 20; 21; 23; 26; 28–30]

Тема 17. Австралія та Океанія

Загальна характеристика, розміщення субрегіонів та різниця в рівнях економічного розвитку. Найважливіші показники країн, що належать до регіону: Австралії, Вануату, Західного Самоа, Кірібаті, Маршаллових Островів, Науру, Нової Зеландії, Палау, Папуа – Нової Гвінеї, Соломонових островів, Тонга, Тувалу, Федеративних штатів Мікронезії, Фіджі.

Економіко-географічна характеристика Австралійського Союзу.

Література [2; 5; 7; 8; 10; 12–14; 16–18; 20; 21; 23; 26; 28–30]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання студентами контрольної роботи відповідно до навчального плану курсу “Економічна географія країн світу” допоможе їм оволодіти теоретичними та практичними знаннями, засвідчить їх засвоєння і в майбутньому сприятиме впровадженню теоретичних положень у практичну діяльність за умов ринкових трансформацій в українському суспільстві.

Контрольна робота містить 6 питань. Варіант контрольної роботи відповідає останній цифрі номера залікової книжки студента (див. табл. 1)

Остання цифра номера залікової книжки студента	Номер питань
0	10, 20, 30, 40, 50, 60
1	1, 11, 21, 31, 41, 51
2	2, 12, 22, 32, 42, 52
3	3, 13, 23, 43, 53, 63
4	4, 14, 24, 34, 44, 54
5	5, 15, 25, 35, 45, 55
6	6, 16, 26, 36, 46, 56
7	7, 17, 27, 37, 47, 57
8	8, 18, 28, 38, 48, 58
9	9, 19, 29, 39, 49, 59

Завдання для виконання контрольних робіт студенти отримують у викладача. Здати виконані роботи потрібно в термін, встановлений навчальним планом. До підсумкового контролю студенти допускаються тільки після співбесіди за питаннями, що висвітлені у контрольній роботі, та після її зарахування викладачем.

Виконання контрольної роботи базується на вивченні теорії економічної географії, державного управління процесом формування міжнародних зв'язків, опанування засобами їх регулювання, а також вивченні спеціальної літератури, включаючи періодичні видання, з теми контрольної роботи. При цьому студент повинен здійснити цілеспрямований вибір спеціальної наукової літератури та необхід-

них нормативних документів у бібліотеці МАУП, а також у ЦНБ В. І. Вернадського та в Парламентській бібліотеці.

Контрольна робота має бути оформлена на аркушах паперу формату А4 відповідно до вимог ДОСТУ. На титульній сторінці необхідно зазначити прізвище, ім'я та по батькові студента, курс, групу, номер залікової книжки та спеціальність, а також домашню адресу та контактний телефон.

Робота має бути надрукована. Після розкриття сутності питань обов'язково повинен бути перелік літератури в алфавітному порядку відповідно до існуючих вимог написання таких списків.

Посилання на першоджерела необхідно подавати за текстом контрольної роботи у квадратних дужках. Так, посилання [7, с. 21–23] свідчить, що 7 — це порядковий номер джерела, позначеного у списку літератури, а 21–23 — сторінки із зазначеного джерела.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Мета і завдання дисципліни “Економічна географія країн світу”.
2. Схарактеризуйте об'єкт та предмет дослідження і вивчення дисципліни “Економічна географія країн світу”.
3. Поясніть сутність понять “Економічна географія країн світу”, “історико-географічний регіон”, “економічний простір”.
4. Підходи до регіонального поділу світу. Основні сучасні історико-географічні субрегіони.
5. Базові вчення, що безпосередньо стосуються предмета дисципліни “Економічна географія країн світу”.
6. Сутність вчення про економіко-географічне положення та роль М. М. Баранського в його становленні.
7. Схарактеризуйте зміст вчення про міжнародний географічний поділ праці
8. Розкрийте зміст вчення про територіальну організацію суспільства і господарства.
9. Поясніть сутність вчення про історію становлення географічного детермінізму.
10. Розкрийте зміст економіко-географічної теорії регіоналізму.
11. Історія становлення та базові положення теорії економічного районування.
12. Сутність концепції проблемного країнознавства та погляди її основоположників.

13. Становлення та зміст концепції “полюсів зростання”.
14. Сутність концепції глобальних (світових) міст.
15. Сутність та сфера застосування в економічній географії світу традиційних методів дослідження.
16. Схарактеризуйте можливості використання в економіко-географічних дослідженнях країн світу групи нових методів дослідження.
17. Розкрийте зв'язок економічної географії світу з іншими науками.
18. Розкрийте поняття “тип країни” та основні критерії класифікації країн світу.
19. Класифікація країн за площею.
20. Класифікація країн за чисельністю населення.
21. Особливості класифікації країн за формою правління.
22. Ознаки республіканської та монархічної форми правління та особливості їх різновидів.
23. Основні поняття та класифікація країн за формою державного правління.
24. Особливості класифікації країн за ідеологічною орієнтацією.
25. Класифікація країн за формою державного режиму.
26. Специфіка класифікації країн за політичною структурою та рівнем розвитку науки і техніки.
27. Класифікація країн за рівнем соціально-економічного розвитку та її основні критерії.
28. Типологія та сучасний розподіл країн за рівнем ВВП.
29. Сутність базових понять, що характеризують політичну карту світу: країна, держава, географічний простір, анклав, державний кордон.
30. Функції та основні види кордонів, їх класифікація.
31. Сутність поняття про політико-територіальне утворення та особливості й ознаки їх основних типів: держав, залежних територій, спірних територій, територій Антарктиди.
32. Історія становлення та особливості Іспанської та Португальської колоніальних імперій.
33. Особливості статусу та приклади на політичній карті “заморських територій”, протекторатів, кондомініумів, підопічних територій, домініонів, а також таких форм залежності, як васалітет, мандатні (підмандатні) території.
34. Сутність поняття та розміщення на політичній карті світу “спірних територій”.

35. Схарактеризуйте давній період формування політичної карти світу.
36. Схарактеризуйте середньовічний період формування політичної карти світу.
37. Особливості нового періоду формування політичної карти світу.
38. Сутність категорії “природні ресурси”, складові природних ресурсів та чинники, що впливають на їх використання.
39. Класифікація природних ресурсів.
40. Відновні та невідновні ресурси, заходи щодо недопущення перевищення витрат над можливостями природного відтворення відновлюваних природних ресурсів.
41. Особливості основних видів невичерпних ресурсів.
42. Висвітліть нерівномірність розміщення природних ресурсів серед країн світу та вплив рівня забезпеченості ними потреб народного господарства на ефективність соціально-економічного розвитку держав.
43. Дайте визначення категорії “мінеральні ресурси”. Значення мінеральних ресурсів для розвитку господарства та забезпечення потреб людства.
44. Класифікація мінеральних ресурсів, характеристика основних видів мінеральних ресурсів та рівень забезпеченості ними сучасних потреб людства.
45. Розміщення корисних копалин по регіонах та найбільших країнах світу.
46. Стан забрудненості навколишнього середовища відходами переробки мінеральних ресурсів.
47. Основні напрями раціонального використання природних ресурсів.
48. Водні ресурси та їх складові.
49. Структура водних ресурсів планети за площею та об’ємом.
50. Схарактеризуйте обсяги використання водних ресурсів у основних сферах життєдіяльності за сучасних умов.
51. Проблема нестачі води в густозаселених регіонах світу.
52. Схарактеризуйте ступінь забрудненості водної оболонки планети та основні напрями удосконалення водовикористання і охорони водних ресурсів.
53. Земельні ресурси та показники, що характеризують їх розміщення, стан і використання.

54. Земельний фонд планети, його структура та оцінка з погляду раціональності використання.
55. Розкрийте проблеми землекористування та відтворення родючості ґрунтового покриву в основних регіонах та країнах світу.
56. Розкрийте причини опустелення земної поверхні та можливі напрями припинення цього процесу.
57. Ерозія ґрунтового покриву та основні заходи щодо усунення її причин.
58. Структура та проблеми використання земельного фонду Європи.
59. Структура та проблеми використання земельного фонду Азії.
60. Структура та проблеми використання земельного фонду Африки.
61. Структура та проблеми використання земельного фонду Північної Америки.
62. Структура та проблеми використання земельного фонду Південної Америки.
63. Структура та проблеми використання земельного фонду Австралії і Океанії.
64. Кліматичні ресурси, їх склад та показники, що характеризують стан і використання.
65. Сільськогосподарські ресурси, їх склад та показники, що характеризують стан і використання.
66. Проблеми та основні напрями удосконалення використання сільськогосподарських ресурсів.
67. Ресурси Світового океану та їх класифікація.
68. Схарактеризуйте біологічні ресурси Світового океану, обсяги та основні райони вилову риби, а також можливості поповнення рибних запасів світу.
69. Схарактеризуйте мінеральні ресурси Світового океану, обсяги та найбільші райони їх видобутку.
70. Схарактеризуйте енергетичні ресурси Світового океану, стан та перспективи їх використання.
71. Рекреаційні ресурси та їх класифікація.
72. Схарактеризуйте рекреаційно-туристські ресурси берегових районів, їх розміщення по регіонах світу.
73. Розкрийте сутність понять: “населення країни”, “демографія”, “етнографія”, “відтворення населення”, “природний приріст”.

74. Схарактеризуйте закономірності динаміки чисельності жителів землі, відтворення і природного приросту населення в основних регіонах світу.
75. Схарактеризуйте сутність, види та обсяги міграції населення в основних районах найбільших країн світу.
76. Схарактеризуйте розміщення населення світу, щільність його проживання по регіонах та країнах.
77. Урбанізація, стан та прогноз розвитку цього процесу.
78. Схарактеризуйте найбільші міські агломерації та мегаполіси світу.
79. Сільське населення світу та основні форми його розселення.
80. Схарактеризуйте статево-віковий, етнічний та релігійний склад населення світу та основних регіонів і найбільших країн.
81. Розкрийте сутність категорій “трудові ресурси” і “зайнятість населення” та схарактеризуйте їх світову динаміку.
82. Сутність та основні складові господарства світу.
83. Диференціація рівнів розвитку країн світу та його сучасні закономірності.
84. Схарактеризуйте передумови та рівень економічного розвитку Північної Америки.
85. Схарактеризуйте передумови та рівень економічного розвитку Північної Європи.
86. Схарактеризуйте передумови та рівень економічного розвитку Західної Європи.
87. Схарактеризуйте передумови та рівень економічного розвитку Азіатсько-Тихоокеанського центру світового господарства.
88. Схарактеризуйте передумови та рівні економічного розвитку нових полюсів економічного зростання Південної півкулі.
89. Суспільний поділ праці та чинники, що його обумовлюють.
90. Сутність соціально-економічної структури світового господарства.
91. Сутність функціонально-господарської і територіальної структур. Їх характеристика.
92. Схарактеризуйте енергетичну систему світового господарства.
93. Схарактеризуйте виробництво конструкційних матеріалів світу.
94. Схарактеризуйте машинобудування світу.
95. Схарактеризуйте сільське господарство світу.
96. Схарактеризуйте транспортну систему світу.

97. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Західної Європи та найважливіші показники країн регіону.
98. Економіко-географічна характеристика Франції.
99. Економіко-географічна характеристика Великої Британії.
100. Економіко-географічна характеристика Німеччини.
101. Економіко-географічна характеристика Італії.
102. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Північної Європи та найважливіші показники країн регіону.
103. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Південної Європи та найважливіші показники країн регіону.
104. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Східної Європи та найважливіші показники країн регіону.
105. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Південно-Східної Європи та найважливіші показники країн регіону.
106. Економіко-географічна характеристика Польщі.
107. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Південно-Західної Азії та найважливіші показники країн регіону.
108. Економіко-географічна характеристика Казахстану.
109. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Північної і Центральної Азії та найважливіші показники країн регіону.
110. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку південної Азії та найважливіші показники країн регіону.
111. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Південно-Східної Азії та найважливіші показники країн регіону.
112. Економіко-географічна характеристика Туреччини.
113. Економіко-географічна характеристика Індії.
114. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Східної Азії та найважливіші показники країн регіону.
115. Економіко-географічна характеристика Китаю.

116. Економіко-географічна характеристика Японії.
117. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку північної Америки та найважливіші показники країн регіону.
118. Економіко-географічна характеристика США.
119. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Латинської Америки та найважливіші показники країн регіону.
120. Економіко-географічна характеристика Бразилії.
121. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Африки та найважливіші показники країн регіону.
122. Економіко-географічна характеристика Єгипту.
123. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Південної Африки та найважливіші показники країн регіону.
124. Схарактеризуйте економіко-географічне положення, рівень розвитку Австралії та Океанії та найважливіші показники країн регіону.
125. Економіко-географічна характеристика Австралійського Союзу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Алаев Э. Б.* Социально-экономическая география: Понятийный терминологический словарь. — М.: Мысль, 1983. — 350 с.
2. *Африка.* энциклопедический справочник: В 2 т. / Под ред. А. А. Громыко. — М.: Сов. Энциклопедия, 1986. — 1987. — Т. 1–2.
3. *Дмитревский Ю. Д.* Африка: Очерки экономической географии. — М.: Мысль, 1975. — 389 с.
4. *Дронов В. П., Максаковский В. П., Ром В. Я.* Экономическая и социальная география: Справочные материалы. — М.: Просвещение, 1994. — 208 с.
5. *Економіка зарубіжних країн: Підручник / А. С. Філіпенко, В. А. Вергун, І. В. Бураківський та ін.* — К.: Либідь, 1996. — 416 с.
6. *Латинская Америка: Справочник / Под ред. В. В. Вольского.* — М.: Политиздат, 1976. — 302 с.
7. *Липец Ю. Г., Пуляркин В. А., Шлихтер С. Б.* География мирового хозяйства: Учеб. пособие для студентов. — М.: ВЛАДОС, 1999. — 400 с.

8. *Линдерт П.* Экономика мирохозяйственных связей. — М.: Прогресс, 1992. — 510 с.
9. *Малые страны Западной Европы* / Под ред. Ю. И. Юданова. — М.: Мысль, 1984. — 396 с.
10. *Родионова И. А.* Учебное пособие по географии. Политическая карта мира. География мирового хозяйства. — М.: Моск. лицей, 1999.
11. *Топчієв О. Г.* Терміни і поняття в економічній географії. — К.: Рад. шк., 1982. — 159 с.
12. *Экономическая и социальная география зарубежных стран: В 2 т.* / Под ред. В. П. Максаковского. — М.: Просвещение, 1980. — 198 с.

Додаткова

13. *Алаев Э. Б.* Экономико-географическая терминология. — М.: Мысль, 1977. — 198 с.
14. *Вступ до економічної і соціальної географії* / А. П. Голіков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. — К.: Либідь, 1996. — 320 с
15. *География мирового хозяйства. Ч. I* / Под ред. Б. Н. Зимина. — М.: Изд-во Рос. открыт. ун-та, 1992. — 160 с.
16. *Гладкий Ю. Н.* Индустриализация и региональное развитие в Африке. — Л.: Наука, 1987. — 235 с.
17. *Дахно І. І.* Країни світу. — К.: МАПА, 2007. — 606 с.
18. *Дахно І. І.* Англо-український географічний глосарій. — К.: Центр навч. літ., 2007.
19. *Максаковский В. П.* Географическая культура: Учеб. пособие для студ. вузов. — М.: ВЛАДОС, 1998. — 416 с.
20. *Мировая экономика. Экономика зарубежных стран* / Под ред. В. П. Колесова. — М.: Флинта, 2000. — 480 с.
21. *Мировая экономика* / Под ред. А. С. Булатова. — М.: Юристь, 2002. — 734 с.
22. *Отчет о мировом развитии, 2006.* Инфраструктура и развитие. — Вашингтон: Всемирный банк, 2007. — 161 с.
23. *Романова Э. П., Куракова Л. И., Ермаков Ю. Г.* Природные ресурсы мира. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1993. — 304 с.
24. *Ростов Є. Ф.* Економіка країн світу: Довідник. — К.: НВП “Картографія”, 1998. — 383 с.
25. *Соціально-економічна географія світу* / За ред. С. П. Кузика. — Тернопіль: Підручники і посібники, 1998. — 256 с.

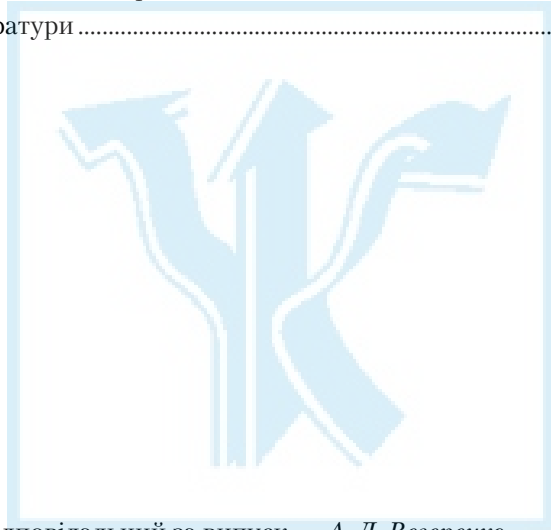

26. *Страны и народы*: Науч.-попул. географо-этнографическое изд.: В 20 т. / Под. ред. И. Т. Фролова. — М.: Мысль, 1979.
27. *Шишов С. С.* Экономическая география и регионалистика. — М.: Финстатинформ, 1998. — 127 с.
28. *Экономика* зарубежных стран. — М.: Высш. шк., 1995. — 374 с.
29. *Экономическая география* стран Юго-Восточной Азии / Под ред. В. В. Бойцова.—М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. — 156 с.
30. *Юрківський В. М.* Країни світу. —К.: Либідь, 2001. — 368 с.
31. *Юрківський В. М.* Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. — К.: Либідь, 2000. — 416 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Економічна географія країн світу”	4
Зміст дисципліни “Економічна географія країн світу”	5
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	16
Питання для самоконтролю.....	17
Список літератури	23

Відповідальний за випуск *А. Д. Везеренко*
Редактор *О. В. Лебідь*
Комп'ютерне верстання *М. І. Фадєєва*

Зам. № ВКЦ-3211
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП